

Plv. hoge commissaris te Djakarta (Gieben) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 26 sept. 1950

Voor Van Maarseveen persoonlijk, mede voor Stikker persoonlijk, en Schokking.

25 dezer bracht Andreae een onbevredigend bezoek aan de minister van defensie Halim, die niet veel meer zeide dan dat de situatie moeilijk en hij ziek was. Met zekere opluchting stelde Halim voor 's avonds een gezamenlijke bespreking van het probleem der Ambonese militairen met de uit Djokja terugverwachte deskundige Sultan te houden. Overeenkomstig onze verwachting deed Halim later berichten dat de Sultan tot diens spijt verhinderd was.

Simatupang bracht een contrabezoek aan Andreae dat geen nieuwe gezichtspunten opleverde. Hij zeide er zeer veel waarde aan te hechten dat de afwikkelingszaken op Java vreedzaam zouden verlopen. Zijn mededeling, dat tegen Ambon eerst militair mocht worden opgetreden wanneer vreedzame oplossing niet meer mogelijk was, was in zijn geval weinig zeggend, doordat hij niet aangaf wanneer hij de mogelijkheden tot een vreedzame oplossing uitgeput zou achten.

Schürmann vernam 's middags dat de UNCI antwoord van de RI had gekregen. Om 6 uur ontving ik daarom de UNCI met Andreae en Schürmann mede teneinde Andreae in staat te stellen met de UNCI de laatste gegevens en indrukken uit te wisselen. De UNCI vertelde op haar brief van 4 Aug. uitvoerig antwoord te hebben gekregen ondertekend door Rum, aangezien Natsir, die een paar dagen rust heeft genomen, nog niet is teruggekeerd. Voorzover wij uit de mededelingen van de UNCI hebben kunnen opmaken heeft de brief van Rum ongeveer de volgende inhoud: Er worden excuses gemaakt voor de late beantwoording van de UNCI-brief. Er wordt een korte uiteenzetting gegeven van beide tot dusver ondernomen vredes pogingen. Betoogd wordt dat politieke en vooral militaire overwegingen in de weg staan aan publiciteit van vroegere en huidige activiteiten tot oplossing van geschil. Gesteld wordt dat de RI van mening is, dat de zaak inderdaad geen verder uitstel meer gedooft. De RI betuigt haar dank voor de aangeboden bemiddeling met ietwat vage mededeling omtrent gebruikmaken van dat aanbod waarbij zij het voorbehoud maakt, dat daarbij op de door RI ten opzichte van Ambon in te nemen houding niet wordt geprejudicieerd. Hoewel naar onze indruk de passage inzake het niet wenselijk zijn van verder uitstel een ietwat omineuze klank had, meende toch de UNCI dat de brief van Rum als antwoord op de brief van de UNCI van 4 Aug. beschouwd, niet onbevredigend kon worden geacht.

Onbevredigend achtte de UNCI, dat in Rum's brief niet werd ingegaan op meer concrete suggesties door Cutts op 12 September aan Natsir gedaan. De UNCI heeft aanstonds op de brief geantwoord door, op grond van op haar reis opgedane ervaringen urgentie bepleitend, voor te stellen, dat de UNCI zich zo spoedig mogelijk voor het leggen van contact op een speciaal gecharterd (KPM) schip naar Ambon zal begeven met het voornemen aan boord van het schip met Ambon-afgevaardigden besprekingen te voeren en dat zij daarvoor gaarne op zeer korte termijn suggesties van de RI zal vernemen. Tevens heeft de UNCI op een spoedig onderhoud met Natsir aangedrongen. Wij zullen trachten een copie van de brieven te krijgen.

De UNCI gaf zeer nadrukkelijk als haar oordeel te kennen, dat in het huidige stadium Nederland beter doet zich van stappen inzake Ambon te onthouden en ook niet doet blijken dat Nederland van UNCI's activiteit in Delhi op de hoogte is.

Sprekende over het probleem der Ambonese militairen buiten Ambon vroeg de UNCI of Nederland inderdaad onder deze omstandigheden zou vasthouden aan bestaande afvoerschema der KL. Dit punt werd ook Zaterdag tijdens een lunch met de UNCI reeds besproken. Wij zegden toe, dat Nederland onder handhaving van het beginsel van een spoedige afvoer niettemin waar mogelijk steun zou verlenen en dan ook bereid is om indien hiertoe door de UNCI wordt

aangezocht onder bepaalde omstandigheden voor apaisering van de Ambonezen strikt noodzakelijke deel der KL iets langer aan te houden dan thans in het voornemen ligt. Ik heb ook de UNCI toegezegd haar achter de schermen te helpen bij het charteren van een schip en verdere mogelijke voorbereidingen. Om 7 uur is Fockema Andreae een half uur ontvangen door Sukarno. Hij kon dat onderhoud niet bevredigend achten. Sukarno wees in de eerste plaats op het strikt interne karakter van het Ambongeschil en was kennelijk van oordeel, dat de RI in haar pogingen tot een vreedzame oplossing reeds zeer ver gegaan was. Hij vroeg zich af wat de RI nu nog meer kon doen. Hij zeide de hand reeds te hebben uitgestoken door de officiële missie Leimena en de informele missie Rehatta; hij had in zijn rede van 17 Aug. de deur voor de Ambonezen open gelaten en verwachtte nu dat de Ambonezen ook als gehoorzame burgers van de RI die deur zouden binnengaan. Ook poneerde hij de door Andreae met verontwaardiging bestreden stelling, dat Indonesië in de Ambonzaak evenals in NG-zaak de hand voelt van Nederland, dat de soevereiniteit nog wil behouden. Andreae deed, woorden van Hare Majesteit aanhalend, een beroep op Sukarno dat Indonesië het Ambongeschil zou oplossen op een wijze welke een grote natie waardig is en dat Indonesië haar volle medewerking zou geven om de Ambonzaak als de laatste phase van het afwikkelingsproces KNIL-KL vreedzaam te doen verlopen.

Een telefoongesprek met Rum bevestigde Andreae's indruk, dat Rum hard aan het werk is doch eveneens dat het Kabinet nog niet is gewonnen. Zulks bleek ook uit een telefoongesprek met Leimena, die nog niet bekeerd is van zijn zienswijze dat de UNCI met dit interne geschil niets te maken heeft. Ik besprak de houding van Leimena en Pelaupessy, die, hetgeen menselijk begrijpelijk is, zich persoonlijk gegriefd voelen dat zij bij hun missie destijds niet op Ambon zijn ontvangen, ook met de UNCI.

Vanmorgen is Andreae op tijd vertrokken.